ACADEMIA
Accelerating the world's research.

Halk eğitim merkezleri için kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma programının geliştirilmesi

Kemal Baytemir

Cite this paper

Downloaded from Academia.edu

Get the citation in MLA, APA, or Chicago styles

Related papers

Download a PDF Pack of the best related papers

Developing of Comprehensive Guidance and Counseling Program for The Public Education Ce...
Mehmet Güven, Kemal Baytemir

Halk Eğitim Merkezi Kursiyerlerinin Psikolojik İhtiyaçları ile Ruhsal Belirtilerinin İncelenmesi Investigatio...
Gözde Şensoy

GENÇ İSTİHDAMININ ARTTIRILMASI BAĞLAMINDA ÜNİVERSİTELER VE İŞKUR İŞBİRLİKLERİ
İdil Işık, Cennet Erdoğmuş, ali korkut, Günnur Özbay, ISIL KELLEVEZIR, esmeray yogun

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
TheJournal of International Social Research
Cilt: 8 Sayı: 41 Volume: 8 Issue: 41
Aralık 2015 December 2015
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

HALK EĞİTİM MERKEZLERİ İÇİN KAPSAMLI REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA PROGRAMININ GELİŞTİRİLMESİ*

DEVELOPING OF COMPREHENSIVE GUIDANCE AND COUNSELING PROGRAM FOR THE PUBLIC EDUCATION CENTRES

Kemal BAYTEMİR**

Mehmet GÜVEN***

Öz

Bu çalışmanın amacı halk eğitim merkezlerine devam eden kursiyerlerin ihtiyaçları doğrultusunda kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışına dayalı olarak uygulanabilir, işe vuruk bir psikolojik danışma ve rehberlik programı hazırlamak ve bu programın yeterlik ve göstergelerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara il merkezinde yer alan üç halk eğitim merkezine devam eden 95 kursiyer (89 kadın ve 6 erkek) ve bu merkezlerde görev yapan 32 personel (3 yönetici, 21 öğretmen ve 8 usta öğretici) oluşturmuştur. Kursiyer ve görevli personeller için kapalı ve açık uçlu ihtiyaç analiz formu hazırlanmıştır. İhtiyaç analizi sonucunda elde edilen formlara verilen yanıtların yüzdeleri hesaplandıktan ve açık uçlu sorulara verilen yanıtlar değerlendirildikten sonra en çok ihtiyaç duyulan alanlar tespit edilerek kursiyerlere kazandırılması hedeflenen özelliklere ulaşmak için altı yeterlilik alanı ve altı yeterlik alanının altında toplam 48 gösterge oluşturulmuştur. Ortaya çıkan yeterlik alanları çalışma grubunun özellikleri göz önüne alınarak tartışılmış, uygulamacı ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimler: Kapsamlı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, Yeterlik Alanları, Halk Eğitim Merkezi.

Abstract

The purpose of this study was to develop a comprehensive and implementable guidance and counseling program based on developmental guidance approach and reveal competence domains and indicators for trainees in public education centers. Participants were 95 trainees (89 female and 6 male) and 32 staff (3 managers, 21 teachers and 8 qualified instructor) from three public education centers in Ankara. Researchers prepared and administered a need assessment form including open-ended and closed-ended questions. Need assessment form responses evaluated with percentages and frequencies so as to find most needed competency areas and the objectives of these competency areas . As results of this study, we created six competence areas and 48 indicators for these competency areas. Study results discussed in the context of current literature, study limitations and sample characteristics and recommendations made for practitioners and researchers for future researches.

Keywords: Comprehensive Guidance and Counseling Program, Competence Domains, Public Education Centers.

1.Giriş

Günümüzde her alanda hızlı gelişmeler yaşanmakta örgün eğitim dışında olan bireylerin zaman zaman değişimi takip etmeleri ve değişime ayak uydurmaları zorlaşmaktadır. Miser'e (2002) göre küreselleşen dünyada bilginin anlamı her geçen gün değişmekte ve bu da eğitimin yaşam boyu sürmesini gerekli kılmaktadır. Eğitimin yaşam boyu devam etmesi, bireylerin örgün eğitim dışında da eğitim fırsatlarına sahip olması, başka bir ifade ile ülkemizde yetişkin eğitimi olarak adlandırılan eğitim ile mümkündür. Yetişkin eğitimi, bireylerin bilgi, beceri ve mesleki yeterliklilerini arttırmaya yönelik sistemli ve düzenli eğitim süreçlerini içerir (Yazar, 2012). Başka bir ifade ile yetişkin eğitiminde istenilen kazanımlara ulaşılabilmesi için belli bir müfredatın olması gerekir.

Yetişkin eğitiminin amaçlarına bakıldığında bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve yeterlikleri kazandırmak, içinde bulunduğu topluma katkı sağlayacak ve yaşamını engelleyen sorunların üstesinden gelebilecek ve kendini gerçekleştirme amacına yönelik bilgi, tutum, anlayış geliştirmektir (Duman, 2000). [1]Ülkemizde yetişkin eğitiminin yapıldığı en önemli kurumlardan birisi olan halk eğitim merkezlerinin amaçları arasında (Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, 2011) kursiyerlere bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra zamanı etkili kullanma, yetenek ve ilgileri fark etme, uyum sağlamaya katkıda bulunma, hoşgörü, yardımlaşma ve bireysel farklılıklara saygı duyma vb. psikolojik danışma ve rehberlik alanı ile doğrudan ilişkili kazanımlar bulunmaktadır. Yaygın, örgün, mesleki, teknik, yetişkin eğitimi vb. eğitim öğretimleri içeren bir kavram olarak yaşam boyu öğrenme kişisel, sosyal ve mesleki bağlamda ele alınabilir. Kişisel

* Bu çalışma 7-9 Mayıs 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen 3.Ulusal Eğitim Programları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR Ana Bilim Dalı, kemalbaytemir@hotmail.com
*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, PDR Ana Bilim Dalı, mehmetguven@gazi.edu.tr

bağlamda yaşam boyu öğrenme, bireyin ilgili olduğu alanda daha iyi bir performans göstermesini ve kişisel gelişimini sağlamasını, sosyal bağlamda belli bir amaç için bilgi paylaşımını ve bilginin geliştirilmesini böylece diğer bireylerle iletişime geçip sosyal beceri kazanmasını amaçlamaktadır. Mesleki bağlamda ise daha iyi bir performans sağlaması için işlevsel bilginin geliştirilmesini amaçlamaktadır (Günüç, Odabaşı ve Kuzu, 2012).

Yaşam boyu öğrenme açısından yetişkinlerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların birinde, Tatar (2009) sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir bölgede yetişkin bireylerin, içinde bulunduğu çevreye uyum sağlama, aile içi iletişim becerileri, mesleki bilgi ve beceri kazanma, yeteneklerini ortaya koyabilme, kendini bir grup ya da siyasal oluşum içinde ifade edebilme vb. ihtiyaçlarının olduğunu ortaya koymuştur. Yine benzer bir çalışmada Bilir (2011) sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir bölgede yetişkinlerin eğitim gereksinimlerini ortaya koymuştur. Buna göre yetişkinlerin okuma-yazmaya, bir iş bulmaya, ana-baba ve çocuk eğitimine, sağlıklı beslenmeye, ödev ve haklarını bilmeye, boş zamanlarını değerlendirmeye vb. ihtiyaçlarının olduğu görülmüştür.

Psikolojik danışma ve rehberlik alanında bireylere, programlar seçme, iş alanları ve fırsatlar konusunda bilgi sahibi olma, yetenek ve ilgilerini fark etme, planlama becerisi kazanma, zamanı etkili yönetme, verimli çalışmayı öğrenme gibi mesleki ve eğitsel rehberliğin yanı sıra öz farkındalık kazanma, kendini kabul etme, uyum sağlama, etkili iletişim becerileri kazanma gibi kişisel-sosyal beceriler kazandırılması amaçlanmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde temel olarak kazandırılmak istenen bu özellikler yaşam boyu öğrenme bağlamı ve yetişkin eğitim ihtiyaçları ile örtüşmektedir. Bu becerilerin kazanımı için kapsamlı, planlı bir programa ihtiyaç vardır.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişim çizgisine bakıldığında kriz yönelimli, iyileştirici -çare bulucu ve önleyici nitelikte gelişen hizmetlerini yetersiz gören gelişimsel yaklaşım ortaya çıkmıştır (Yeşilyaprak, 2010). Bu yaklaşıma göre birey sürekli gelişim halindedir. Bir gelişim basamağını daha sonraki gelişim basamağını hazırlayıcı bir değişim süreci olarak kabul eden görüşlerden kaynaklanmaktadır (Kuzgun, 1997). Gelişimsel anlayışa göre programlar tüm öğrencilerin duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamalı ve öğrencilerin sağlıklı gelişimlerinin önündeki engelleri kaldırmalıdır (Gysbers ve Henderson, 2014). Halk eğitim merkezlerine devam eden kursiyerlerin çok önemli bir bölümünün yetişkin olduğu göz önüne alındığında yetişkinlerin de içinde bulundukları gelişim görevlerini başarmaları, gelişimlerinin önündeki engellerin kaldırılması ve bir sonraki döneme hazırlanmaları gerekmektedir.

Programın temel özelliklerine bakıldığında kapsamlı gelişimsel rehberlik programının (KGRP) kriz odaklı ya da çare bulucu olmaktan ziyade önleyici olduğu ve tüm öğrencilerin gelişimini amaçladığı görülmektedir. Geleneksel programlar yapılandırılmamış ve çoğunlukla plansız iken KGRP yapılandırılmış, sistematik, hesap verebilirlik (accountable), öngörüsel (proactive) özelliklere sahiptir. Bu yaklaşımda okul psikolojik danışmanı merkezi konumda olmasına rağmen okul yöneticileri, öğretmenler, diğer okul çalışanları ve toplum üyelerinin katılımını gerektirir. Temelde programı yürütmekle sorumlu okul psikolojik danışmanı olsa da programın başarıya ulaşabilmesi için ilgili tüm bireylerin işbirliği yapması gerekmektedir (Breen, 1989). Gelişimsel ve önleyici rehberlik yaklaşımını temel alarak hazırlanan kapsamlı (KGRP) geleneksel hizmet yaklaşımda vurgulanan büro işlerini yürütmek ve krize müdahale etmekten farklı olarak rehberlik faaliyetleri ve grup yaşantıları ile öğrencilerin kişisel, sosyal, eğitsel ve kariyer beceri gelişim süreçlerini desteklemek ve onları sorumlu üretken bir vatandaş haline getirmek üzere tasarlanmaktadır (Sink ve MacDonald, 1998). Buradan yola çıkarak gelişimsel rehberliğin uygulamalı yönünü, KGRP'nin oluşturduğu söylenebilir (Erkan, 2011; Terzi, Tekinalp ve Leuwerke, 2009).

KGRP'nin unsurlarına bakılacak olursa; içerik, program yapısı, süreç ve zaman ile kaynaklardan oluşmaktadır (Erkan, 2011; Erkan, Güven vd., 2006). İçerik, öğrencilerin program sonunda kazanacakları yeterlikleri ifade ederken, program üç yapısal, dört süreçsel öge ve bu dört ögeye ayrılan süreleri içerir. Kaynaklar ise programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli mali, insansal ve politik kaynakları içerir. Programın süreçsel öğelerinden birincisi olan rehberlik müfredatı; gelişimsel kapsamlı rehberlik programında anahtar rol oynamaktadır. Programdan yararlanan bireylerin eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki gelişim alanlarında bireylerin kazanmaları gereken yeterlilikler doğrultusunda yapılan faaliyetleri içerir. İkincisi müdahale hizmetleri; öğrencilerin ihtiyacı olan bireysel ve grupla danışma, kriz durumları, sosyal kişisel problemlerine destek olmayı sevk ve konsültasyonu içeren yönünü oluşturmaktadır (Erkan, 2011; Gysbers, 1997; Yuen vd., 2007). Rehberlik programının bu yönü koruyucu ve iyileştirici niteliktedir (Barnes, Scofield, Hof, Vrbka, 2005). Üçüncüsü olan bireysel planlama; öğrencilerin kendilerine ilişkin farkındalıklarının artması, kişisel-sosyal, mesleki ve eğitsel gelişimlerinin desteklenmesi bu sayede daha sağlıklı kariyer planları yapmalarına yardımcı olacak etkinlikleri içerir. Son olarak sistem desteği; toplum ilişkileri, program yönetimi, profesyonel mesleki gelişim faaliyetleri, müşavirlik, araştırma geliştirme faaliyetlerini içermektedir (Erkan, 2011; Gysbers, 1997; Yuen ve diğ. 2007). Gelişimsel rehberlik

modellerinde "program" merkezi konumdadır. Her eğitim kurumunun yapısı ve öğrencilerinin ihtiyacı dikkate alınarak, sistem perspektifine göre beş aşamada (planlama - tasarlama-uygulama-değerlendirme-geliştirme) tasarlanır (Nazlı, 2014).

Türkiyede ilk defa 2006 yılından itibaren Erkan, Güven vd. (2006) tarafından MEB işbirliği ile ilk, orta ve lise kademeleri için hazırlanan gelişimsel kapsamlı rehberlik programların uygulanmaya başladığı görülmektedir. Rehberlikte program geliştirme aşamalarına göre hazırlanan bu programda öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda yedi temel yeterlik alanı (okula ve çevreye uyum, eğitsel başarı, kendini kabul, kişilerarası ilişkiler, aile ve toplum, güvenli ve sağlıklı hayat, eğitsel ve mesleki gelişim) ortaya çıkmıştır. Bu yeterliklerin sınıf ve grup rehberliği etkinlikleri çerçevesinde öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Program hali hazırda uygulanmaya devam etmektedir.

Rehberlik hizmetleri planlı, programlı örgütlenmiş bir şekilde profesyonelce sunulan bir hizmettir. Hangi kurumda olursa olsun sunulacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önceden hazırlanmış bir program doğrultusunda yürütülmesi gerekir (Güven, 2014). Halk eğitim merkezlerinin halihazırdaki psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geleneksel yaklaşımlardan temel aldığı görülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan planların ise kursiyerlerin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığı, günümüzde önemi daha çok vurgulanan gelişimsel ve önleyici yaklaşımın ihmal edildiği görülmektedir. Bu noktada işlevsel bir kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının bireylerin ihtiyaçlarını temel alacağı ve bireylerin gereksinimlerine cevap verebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada psikolojik danışma ve rehberlik programı hazırlama sürecinin aşamaları doğrultusunda halk eğitim merkezlerine devam eden kursiyerlerin ihtiyaçları dikkate alınarak kapsamlı gelişimsel rehberlik anlayışına dayalı olarak uygulanabilir, işe vuruk bir psikolojik danışma ve rehberlik programı hazırlamak ve bu programın yeterlik ve göstergelerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2.Yöntem

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubuna, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine ilişkin bilgi verilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara'nın Etimesgut, Yenimahalle ve Sincan halk eğitim merkezlerinde görev yapan usta öğretici, öğretmen ve idareci 32 kişi ile 95 kursiyer oluşturmuştur. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
	Kursiyerler		
Cinsiyet	1.Erkek	6	6.3
	2.Kadın	89	93.7
	Toplam	95	100
Yaş Ortalaması	1.Erkek	29.5	-
	2.Kadın	31.9	-
	Halk Eğitim Merkezinde Görevliler		
Görevi	1.Yönetici	3	9.4
	2.Öğretmen	21	65.6
	3.Usta Öğretici	8	25
	Toplam	32	100
Cinsiyet	1.Erkek	6	18.7
	2.Kadın	26	81.3
	Toplam	32	100

2.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracını oluşturmada ilk aşama olarak yönetici ve öğretmenlere psikolojik danışma ve rehberlikte üç temel problem alanına (kişisel-sosyal rehberlik, eğitsel rehberlik ve mesleki rehberlik) yönelik ve bir tane de bu alanların dışında açık uçlu sorular yönlendirilerek kursiyerlerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçlarını belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra yönetici ve öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan ve halk eğitim merkezi yönetmeliğinden yararlanılarak kursiyerler için evet/hayır cevaplama biçiminde ihtiyaç analiz formu oluşturulmuştur. Formda mesleki ihtiyaçlar başlığı altında 12 ifade, eğitsel ihtiyaçlar başlığı altında 5 ifade ve kişisel-sosyal ihtiyaçlar başlığı altında 15 ifade yer almıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Microsoft Office Excel programından yararlanılmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların her biri rehberlik ve psikolojik danışma problem alanlarının altında anahtar sözcük olarak kodlanmıştır. Kodlamaların frekanslarından ve yaygın eğitim kurumları yönetmeliğinden yola çıkılarak üç problem alanı altında 32 ifade oluşturulmuştur. Kursiyerlerin ifadelere evet/hayır biçiminde cevaplarının yüzdeleri çıkartılmış ve yüzde ellinin altında kalan "okuma yazma becerisi kazanma" ifadesi dışında diğer ifadelere en az yüzde 61 ve üstünde ihtiyaç olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Buradaki ifadelerin birbiri ile ilişkisinden yola çıkılarak altı yeterlik alanı oluşturulmuştur. Bazı yeterlik alanlarında çok az madde olduğundan ve o yeterlik alanını temsil gücü düşük olacağından, yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinden ve yaygın eğitim kurumları yönetmeliğinden yararlanılarak yeni kazanımlar yazılmıştır. Kazanımların ne ölçüde yeterlik alanına uygun olup olmadığı biri program geliştirme ve üçü psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzman olan dört kişi tarafından değerlendirilmiş ve nihai olarak altı yeterlik alanı altında 48 gösterge ortaya çıkmıştır.

3.Bulgular

İhtiyaç analizi sonucunda oluşturulan formlara verilen yanıtların yüzdeleri hesaplandıktan ve açık uçlu sorulara verilen yanıtlar değerlendirildikten sonra en çok ihtiyaç duyulan alanlar tespit edilerek kursiyerlere kazandırılması hedeflenen özelliklere ulaşmak için altı yeterlilik alanı ve altı yeterlik alanının altında toplam 48 gösterge oluşturulmuştur. Yeterlik alanları ve göstergeler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Halk Eğitim Merkezleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı İçin Yeterlik ve Göstergeler

Yeterlik Alanı	Göstergeler
Mesleki Gelişim	1. Yeni bir iş bulma 2. Girişimci olabilme 3. Var olan işi geliştirme 4. Nasıl iş arayacağını öğrenme 5. Yeteneklerini ve ilgilerini tanıma 6. Yeteneklerini ve ilgilerini geliştirme 7. Meslekler hakkında bilgi sahibi olma 8. Kariyer planları ve amaçları geliştirme 9. Mesleği hakkındaki yenilikleri takip etme 10.Yetenek ve ilgilerine en uygun kursu seçme 11. Bir meslek sahibi olacak yeterliğe sahip olma 12. Kazandığı becerileri kullanacak iş alanları bulma 13. Kazandığı sertifika ile nerelerde çalışabileceğini öğrenme 14. Başarılı bir iş görüşmesinde etkili olabilecek faktörleri fark etme 15. Çevredeki iş olanaklarının ve işle ilgili hizmetlerin farkında olma
Kişisel Farkındalık ve Gelişim	16. Kendini olduğu gibi kabul etme 17. Yaşam gelişim dönemlerini fark etme 18. Neleri başarabileceğini gerçekçi gözle görme 19. Önyargılarını fark ederek öz eleştiri yapabilme 20. Kişisel amaçlarını nasıl değerlendireceğini bilme 21. Olumsuz duygularını uygun biçimde dile getirme 22. Çalışmanın ve üretmenin ruh sağlığına etkisini fark etme 23. Düşüncelerinin ve duygularının davranışlarını nasıl etkilediğini fark etme 24. Başkalarının kendisinden farklı düşünmesinin normal olduğunu fark etme
Eğitsel Gelişim	25. Geleceği planlama becerisi kazanma 26. Etkili zaman yönetimi becerisi kazanma 27. Aldığı eğitim hakkında yenilikleri takip etme 28. Hata yapma ve yanılma hakkı olduğunu bilme 29. Daha verimli bir şekilde nasıl çalışılacağını bilme 30. Öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu fark etme
Kişilerarası İlişkiler	31. Kendini iyi ifade edebilme 32. Aile içi sağlıklı iletişim kurabilme 33. İnsanlarla etkili iletişim kurabilme 34. İletişimi başlatma ve sürdürebilme 35. Dinlemenin iletişimdeki önemini fark etme 36. Şiddet, zorbalık vb. karşı reddetme becerileri geliştirme 37. Başkalarının duygu ve düşüncelerine duyarlı ve saygılı olma 38. Bilişsel hatalarını fark ederek daha doğru değerlendirme yapabilme
Özerklik	39. Kendi başına etkin karar verme 40. Kendine özgü değerler oluşturabilme 41. Bir birey olarak kendi başına hareket etme 42. Başkalarının isteğinden ziyade kendi olabilme
Uyum ve Baş Edebilme	43. Sorunlarla baş edebilme becerisi kazanma 44. Sosyal hayatın getirdiği zorluklara uyum sağlayabilme 45. Sosyal destek ağlarının ruh sağlığına etkisini fark etme 46. Stresle başa çıkmada alternatif çözüm yolları geliştirme 47. Problemlerinin farkına vararak problemlerini çözebilme

	48. Bir psikolojik danışmanla kişisel sorunlarını konuşabilme

Tablo 2'de görüldüğü üzere ihtiyaç analizi sonucu oluşturulan formlara verilen cevaplardan yola çıkılarak halk eğitim merkezine devam eden kursiyerlerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları altı yeterlik alanında sınıflandırılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmayla geliştirilen yeterlik ve göstergeler bir bütün olarak kursiyerlerin gelişimlerini amaçlamaktadır. Gelişim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Halk eğitim merkezlerinden yararlanan bireylerin öğretim faaliyetlerinin dışında gelişimlerini devam ettirecekleri mesleki, eğitsel ve kişisel-sosyal alan yeterliliklerine gereksinimleri vardır. Günüç, Odabaşı ve Kuzu'ya (2012) göre yaşam boyu öğrenme kişisel, sosyal ve mesleki olmak üzere bu üç temel çatının tamamını kapsamaktadır. Başka bir ifade ile halk eğitim merkezine başvuran bireyin kişisel kazanımları olarak kendini daha iyi tanıması, güçlü ve zayıf taraflarını tanıması ve kabul etmesi, sosyal beceri geliştirmesi, işbirliği yapabilmesi, mesleki gelişimini sürdürmesi ve var olan performansını daha üst düzeye taşıması bu kapsamda düşünülebilir.

Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında kursiyerlerin ihtiyaçlarının altı yeterlik alanında toplandığı görülmektedir. Bu altı yeterlik alanı kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki alanın kapsamında düşünülebilir. Ülkemizde ilk defa kapsamlı gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik programlarının ilköğretim ve lise kademeleri için yapıldığı çalışmada (Erkan, Güven vd., 2006) yedi temel yeterlik alanı belirlenmiştir. Belirlenen yeterlik alanlarının öğrencilerin içinde bulunduğu gelişim dönemleri göz önüne alındığında ihtiyaçlarına yanıt verir niteliktedir. Başka bir ifade ile gelişimsel yaklaşım bireylerin içinde bulunduğu gelişim dönemi ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Bu çalışmada da Erkan, Güven vd.' nin (2006) hazırlamış olduğu programın yeterlik alanından farklı olarak "Özerklik, "Uyum ve Baş edebilme"," "Kişisel Farkındalık ve Gelişim" yeterlik alanlarının ortaya çıktığı görülmektedir. Kursiyerlerin gelişim özellikleri göz önüne alındığında yetişkin bireyler olduklarından ihtiyaçlarının değişmesi açıklanabilir bir durumdur.

Bunun yanında kursiyerlerin önemli bir kısmının genç yetişkin kadınlardan oluşması ve tam zamanlı bir işlerinin olmaması ekonomik açıdan eşlerine bağımlı olduğunu düşündürmektedir. Özellikle "Özerklik" yeterlik alanında "kendi başıma karar verme, kendi başıma hareket etme, başkalarının isteğinden ziyade kendim olabilme" kazanımları bu öngörüyü destekler nitelikte ifadelerdir. Bu ifadelerde bireylerin kendi yaşamlarının kontrolünü eline almak istedikleri başka bir ifade ile özerk hareket etmek istedikleri anlaşılabilir. Bunun yanında "Uyum ve Baş edebilme" yeterlik alanında kursiyerlerin içinde bulundukları sosyal ortamlarla baş etmekte güçlük yaşadıkları ve güçlüklerin üstesinden gelmeye ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Tatar (2009) sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir bölgede yaptığı çalışmasında küçük yerleşim bölgelerden şehirlere göç eden yetişkin bireylerin, içinde bulunduğu çevreye uyum sağlama konusunda zorlandıklarını ifade etmektedir. Özellikle yeni gelişen bölgelere göç eden ve sosyal hayata uyum zorluğu çeken yetişkinlere geliştirici ve önleyici rehberlik çalışmaları yapılmasının bireylerin hem kişisel hem de ailevi gelişimleri için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Halk eğitim merkezinde çalışan personellerin anket oluşturmadan açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan bu merkezlerden yararlanan bireylerin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçlarının oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, 15 yıllık kıdemli bir öğretmen, "Halk eğitim merkezlerinde eğitim gören kesimin en çok psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden yararlanması gereken kesim olduğunu düşünüyorum" şeklinde görüşünü dile getirmiştir. Halk eğitim merkezinde çalışan personellerin, kursiyerlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ihtiyacı olarak iş bulma, işi geliştirme, nasıl iş arayacağını bilme, çeşitli eğitimler alma, yetenek ve ilgilerini ortaya çıkarma, yenilikleri takip etme vb. mesleki ve eğitsel ihtiyaçlar belirtmişlerdir. Bununla birlikte özellikle merkezde çeşitli kurslara gelen bireylerin, uyum ve iletişim problemleri, sosyal destek ve psikolojik destek ihtiyaçları, aile içi sorun çözme ve aile içi iletişim becerileri ihtiyaçlarının olduğunu vurgulamışlardır. Halk eğitim merkezlerindeki psikolojik danışma ve rehberlik programlarının bu çalışmada ortaya çıkan kazanımlar doğrultusunda düzenlenmesi yetişkin bireylerin ihtiyacını bir ölçüde karşılayabilir.

Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının en önemli unsurlarından olan rehberlik müfredatının halk eğitim merkezlerinin yapısından dolayı uygulanmasında bazı zorluklarla karşılaşılabilir. Özellikle kurs sürelerinin sabit olmaması ve kursun niteliğine göre sürenin değişmesi bu zorlukların en başında gelmektedir. Ancak müdahale hizmetlerinin, bireysel planlamanın ve sistem desteğinin uygulanması yapısal ve yönetsel şartlar düşünüldüğünde mümkün görünmektedir. Her halk eğitim merkezinde psikolojik danışmanlık ve rehberlik mezunu uzmanların bulunması ve kursun süresine bakılmaksızın kurslar başlamadan ihtiyaç analizi yapılarak en çok ihtiyaç duyulan yeterlik ve göstergelerin seçilmesi rehberlik müfredatının uygulanmasını kolaylaştıracak unsurlar olarak düşünülmektedir. Bu

çalışma Ankara'nın merkezinde bulunan halk eğitim merkezlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan sınırlılıkları vardır. Ayrıca katılımcıların çok önemli bir kısmı kadınlardan oluşmaktadır. Gelecek çalışmalarda farklı bölgelerden cinsiyet dağılımının daha dengeli olduğu gruplar üzerinde ihtiyaç analizi yapılarak bu doğrultuda yeterlik alanları ve göstergeler belirlenebilir.

KAYNAKÇA

BARNES, Paul., SCOFIELD, Thomas., R., HOF, David., D., & VRBKA, Donna (2005). "Comprehensive School Guidance Programs in Nebraska: Implications for Rural Schools", *Rural Educator,* S. 26(3), s. 25-30.

BİLİR, Mehmet (2004). "Kentleşme Sürecinde Yetişkinlerin Eğitim Gereksinimi: Ankara Mamak İlçesi, Tuzluçayır Semti, Ege Mahallesi Örneği", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* S. 37 (1), s. 98-121.

BREEN, Dorothy Tysse (1989). "Enhancing Student Aspirations: A Goal for Comprehensive Developmental Guidance Programs", *Research in Rural Education*, S. 6(2), s. 35-38.

DUMAN, Ahmet (2000). *Yetişkin Eğitimi*, Ankara: Ütopya Yayınları.

ERKAN, Serdar (2011). *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması*, Ankara: Pegem Akademi.

ERKAN, Serdar ve GÜVEN, Mehmet (Danışmanlar) (2006). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı. Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/sinif_reh_progrm.html

GÜNÜÇ, Selim., ODABAŞI, H. Ferhan ve KUZU, Abdullah (2012). "Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler", *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, S. 11(2), s. 309-325.

GÜVEN, Semra (2014). Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi. Güven, M. (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Anı Yayıncılık.

GYBERS, Norman and HENDERSON, Patricia (1997**).** *Comprehensive Guidance Programs that Work-II.* ERIC/CASS Publications.

GYSBERS, Norman and HENDERSON, Patricia (2014). *Developing and Managing Your School Guidance and Counseling Program*. John Wiley & Sons.

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği (2010), T.C. Resmi Gazete, 27587, 21 Mayıs 2010.

KUZGUN, Yıldız (1999). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM Yayınları.

MISER, Rıfat (2002). "Küreselleşen Dünyada Yetişkin Eğitimi", *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, S. 35 (1-2), s. 55-60.

NAZLI, Serap (2014). "Polis Akademisi Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programının Orta Vadeli Değerlendirilmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, S. 5(41), s. 103-116.

SINK, Christopher A. and MACDONALD, Ginger (1998). "The Status of Comprehensive Guidance and Counseling in The United States", *Professional School Counseling,* S. 2 (2), s. 88-94.

TATAR, Zuhal (2009). *Yetişkinlerin Kentlileşme ve Eğitim İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri (Eskişehir İli Örneği),* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşamboyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Anabilim Dalı (Halk Eğitimi Yüksek Lisans Programı).

TERZİ, Şerife., ERGÜNER TEKİNALP, Bengü ve LEUWERKE, Wade (2011). "Psikolojik Danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline Dayalı Olarak Geliştirilen Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programını Değerlendirmeleri", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, S. 1(1), s. 51-60.

YAZAR, Taha (2012). "Yetişkin Eğitiminde Hedef Kitle", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4 (7), s. 21-30.

YEŞİLYAPRAK, Binnur (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

YUEN, Mantak., CHAN, Raymond M.C., LAU, Patrick S.Y., GYSBERS, Norman and SHEA, Peter M.K (2007). Comprehensive Guidance and Counselling Programmes in the Primary Schools of Hong Kong: Teacher's Perceptions and Involvement, *Pastoral Care in Education*, S. 25(4), s. 17-24.